

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

STANJE

Krajem 2019. godine izvršene su izmene i dopune Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma iz 2017. godine („Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 91/2019, u daljem tekstu: novi Zakon) pre svega radi dalje implementacije međunarodnih standarda utvrđenih Direktivom (EU) 2018/843 Evropskog parlamenta i Saveta od 30.5.2018. godine (tzv. Peta Direktiva), ali imajući u vidu da je Srbija u junu 2018. godine brisana sa tzv. sive liste FATF, pa je bilo neophodno dalje usklađivanje sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Zakon je stupio na snagu 1.1.2020. godine, s tim što se odredbe člana 34 primenjuju od 1.1.2021. godine, a odredbe člana 56 od 1.6.2020. godine. Zakonom je predviđeno da će podzakonski akti biti doneti u roku od četiri meseca od dana stupanja na snagu novog Zakona dok su obveznici dužni da usklade interna akta do 1.5.2020. godine uz obavezu pribavljanja licence za svoja ovlašćena lica i zamenike od 1.1.2021. godine.

Novi Zakon ne donosi previše novina (bar ne u poređenju sa ranije važećim zakonom), ali su izvršene određene izmene od kojih skrećemo pažnju na sledeće: izmena definicije pranja novca (dodat element inostranosti), promene definicije pojmova (transakcija, korespondentski odnos, virtualne valute, igre na sreću, finansijska grupa itd); dodat je novi obveznik (lice koje se bavi poštanskim saobraćajem) kao i proširene situacije u kojima se javni beležnici smatraju obveznicima; precizirane su odredbe u vezi sa elektronskim transferom novca, te propisani niži limiti za primenu izuzetka; usklađen je postupak identifikacije elektronskim dokumentom kao i elektronskim potpisom; precizirano da se obveznik ne oslobađa obaveze utvrđivanja stvarnog vlasnika ukoliko je podatak o vlasniku utvrdio uvidom u Centralni registar stvarnih vlasnika; propisana obaveza obveznika da radnje i mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma primenjuju u svim poslovnim jedinicama i podređenim društvima pravnog lica, bez obzira na mesto poslovanja; uvedena obaveza posedovanja licence za ovlašćeno lice i njegovog zamenika; propisana obaveza NBS da počev od 1.6.2020. godine vodi jedinstveni registar sefova i jedinstveni registar korisnika novčanih dozvola, itd.

Promenjen je nadzorni organ za revizore - Komisija za hartije od vrednosti dok će NBS imati dodatna ovlašćenja za izrica-

nje mere i/ili kazne ovlašćenom licu i njegovom zameniku.

Državni organi su u skladu sa svojom obavezom donošenja podzakonskih propisa već doneli određene akte od kojih izdvajamo donošenje novog pravilnika o metodologiji za izvršavanje poslova u skladu sa novim Zakonom, pravilnika o stručnom ispitu za izdavanje licence za obavljanje poslova ovlašćenog lica, smernice za procenu rizika koje su donele Komisija za hartije od vrednosti i Uprava za igre na sreću, smernice za procenu rizika kod pravnih lica koja se bave pružanjem računovodstvenih usluga i faktoring društava kao i odluku o uslovima i načinu utvrđivanja i provere identiteta fizičkog lica korišćenjem sredstava elektronske komunikacije koju je donela NBS.

COVID-19

N/A

POBOLJŠANJA

Nadležni organi su bili vrlo aktivni na polju donošenja kako novog Zakona tako i svih neophodnih propisa, pri čemu su u određenoj meri uzimali u obzir i komentare koji su na raniji predlog zakona davali obveznici i zainteresovana javnost.

Novi Zakon, ali i ostali doneti propisi, su gotovo u potpunosti usaglašeni sa relevantnim direktivama EU i međunarodnim standardima i konvencijama u ovoj oblasti, što je od posebnog značaja za strane investitore.

Savet stranih investitora podržava inicijativu da se nastavi sa unapređenjem zakonskog okvira, ali i sa intenzivnim praćenjem primene svih donetih propisa kao i sa saradnjom sa svim nadležnim državnim organima uz nadu da će i ova nova zakonska rešenja doneti preko potrebnu pravnu sigurnost, uzimajući u obzir specifičnosti pravnog okvira.

PREOSTALI PROBLEMI

Iako je novi Zakon (ponovo) usvojen praktično bez javne rasprave, Savet stranih investitora naglašava da je neophodno da se ostvari dobra saradnja između svih nadležnih držanih organa i investitora, kompanija, strukovnih udruženja i poslovnih organizacija, kako bi primena novog Zakona bila uspešna.

Primena Zakona, pre svega, zavisi od aktivnosti Uprave i ostalih nadležnih organa (NBS, itd). Standardi i pravila ustanovljeni u zemljama EU u velikoj meri su prihvaćeni i inkorporirani u novi tekst Zakona i sledeći korak bi bio pronalaženje mehanizama za njihovu primenu u saradnji sa privrednicima.

Problemi koji preostaju jesu postojanje nekoliko nadzornih organa sa neretko različitim stavovima u smislu primene propisa, nepreciznost pojedinih zakonskih rešenja, zakonska rešenja koja su često i stroža od zahteva relevantnih stranih i EU propisa, ali i od propisa zemalja u okruženju – kao na primer obavezno licenciranje ovlašćenih lica

i njihovih zamenika (što dodatno opterećuje privrednike naročito imajući u vidu da je predviđeno postojanje različitih licenci zavisno od vrste obveznika) i obaveza pribavljanja izvoda iz registra za sve kompanije u vlasničkom lancu klijenta (odnosno nemogućnost utvrđivanja stvarnog vlasnika putem drugih izvora), česti i nejasni zahtevi nadzornih organa za dodatnim informacijama na koje obveznici troše značajno vreme i ljudske resurse, kao i tendenciju da se nadzorni organi ne bave suštinskim pitanjima važnim za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma već kažnjavanjem obveznika za pojedine formalne propuste (kojih potencijalno ima sve više imajući u vidu sve veći broj propisa i njihovu čestu izmenu).

PREPORUKE SAVETA

- Razviti sistem koji bi omogućio bolju saradnju Uprave, ostalih nadzornih organa i obveznika, sa ciljem boljeg sprovođenja propisa sa akcentom sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, a ne na opterećivanje obveznika brojnim formalnostima kroz npr. uspostavljanje radne grupe, koja bi se redovno sastajala kako bi pratila primenu propisa uz učešće predstavnika nadležnih organa. (3)
- Napraviti analizu novih izmena propisa u ovoj oblasti i predložiti sastanak sa Vladom RS radi unapređenja zakonskog okvira. (2)
- Usvojiti inicijative strukovnih udruženja za izuzimanje određenih poslovnih odnosa iz obaveza propisanih Zakonom (npr. riziko osiguranje). (2)
- Nastaviti sa organizovanjem adekvatnih seminara i radionica u cilju sprovođenja odgovarajućih obuka za lica na koje se Zakon primenjuje, sa ciljem povećanja efikasnosti njegove primene. (1)